

ТЕХНОЛОГИИ ЗА СОЦИАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

Доц. д-р Иван Грозданов

*Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий”,
катедра „Организация и методология на социалните дейности”, филиал - Враца
ТП на НОИ – Враца*

Абстракт

Социалното управление се възприема като предварително определено и последващо целенасочено въздействие върху даден обект или система, за да може тяхното поведение в зависимост от обективните възможности да измени своето състояние в желаната посока.

В този смисъл управлението като вид въздействие се възприема като процес, но от друга гледна точка управлението може да бъде възприето само като дейност, насочена за постигане на предварително определена цел. Когато управлението се разглежда не само като процес, а като дейност, то елемент на системата се разглежда като отделни подсистеми като външна среда, особености и начин на социално управление. Социалното управление е особен вид действие или въздействие насочено към съгласуване на колективни усилия или действие на хората, социални системи и организации за постигането на предварително избрана цел.

Ключови думи: *управление, процес, власт, цели*

Въведение

Социалното управление е средство за реализация на поставените цели, изразяващи отношенията между хората или задоволяването на едни или други техни потребности.

Държавното управление е основния вид социално управление, по своята същност и обхват. Държавното управление със своите органи се осъществява с установени правни норми, т.е. посредством юридически механизъм. От гледна точка на интереси, цели, социално и държавно управление би следвало да съвпадат, но има различия, които се проявяват по скоро в начините, формите и средствата за тяхната реализация.

Социалното управление е естествена необходимост за всяко общество. То е управление на хора. Във всяко общество и всяка обществена сфера се формират две групи хора - управлявани и управляващи. Взаимодействието между тях, особено в модерното общество е много по-сложно, отколкото както е било преди. Вече управляваните са и управляващи, а управляващите – управлявани – по един или друг начин. Управление и власт. Управлява този, който има, или му е делегирана власт. За да е налице управление трябва да функционират следните елементи:

- субект на управление – изработва и реализира управленското въздействие;
- обект на управление – това е управлявания процес, дейност, организация, структура, бизнес и т.н. Във функционален аспект, при него трябва да е налице взаимовръзка на три неща – вход, процес и изход. Права връзка – чрез нея се реализира субординацията и въздействието върху системата. Обратна връзка – особено важна, но често подценявана. Чрез нея се затваря управленския цикъл. Тя дава възможност управлението да бъде по-ефективно.

Социално управление – Социалната отговорност представлява съвкупност от нагласа, решения и действия на организации, които са ориентирани към обществото. Трите ключови фигури в пазарната икономика са производители, потребители и държавата. Ако нагласите, решенията и действията на потребителите и държавата съвпадат с нагласите, решенията и действията на организациите, то те приемат, че това е една социално отговорна организация и обратното. Компонентите на социалната отговорност са 3:1 – Социалното задължение е тази част от социалната отговорност, съгласно което организацията трябва да се отплаща по някакъв начин за това, че обществото ѝ е предоставило възможност да развива бизнес и да печели. Има една

умерена тенденция, според която организацията е социално отговорна, ако нейните нагласи, решения и действия са задължително ориентирани към създаването на блага срещу получаване на печалби, според установените от закона правила. Социалните реакции са тази част от социалната отговорност, съгласно която организациите респективно ръководителите, се съобразяват със социалните норми, ценности и очаквания на обществото. Към тях се включват още очакванията за поемане на част от разходите на обществото, за опазване на средата, за екологията, за социалните разходи. Социалната активност, съгласно което организацията има нагласа, взема решения и извършва действия, които изпреварват събитията.

Според функционалният подход, всеки ръководител трябва да изпълнява в своята дейност следните общи функции: да определя целите; да решава какво трябва да се направи за тяхното реализиране и да осигурява реализацията им; да организира; да класифицира задачите и да разпределя работата; да осигурява мотивация на персонала; да анализира постигнатите резултати и появилите се проблеми; да оценява дейността на организацията и работещите в нея. Работата и отговорността на ръководителите е да определят целите и да вземат решение по какъв начин да ги постигнат или реализират. Те са отговорни за изпълнението на основната цел на организацията, поддържат стабилно функциониране, подбират стратегии, необходими за поддържане на адаптивността към променящата се външна среда; защитават интересите на хората и са ключовата информационна връзка между организацията и нейната външна среда.

Управленският подход представлява съвкупност от теоретико-методологически положения, които служат като методологическа база на управляващите. Въз основа на тях се реализират управленски процеси. Управленският подход притежава някои по-важни характеристики – обективна необходимост, абстрактност, всеобхватност, относително постоянство, оказва влияние върху настоящото и бъдещото състояние на системите за управление.

Управлението винаги се характеризира с множество цели: програма на съвкупност от мероприятия, които са свързани с конкретни изпълнители и са разпределени във времето във връзка с постигането на набелязаните цели.

Икономическият подход е изграден върху използването на обективните икономически закони и категории. Прилага методическите положения на стопанското управление, които целят оптимално използване на материални стимули. Основната задача на подхода е въздействието да отразява обективните икономически закони. Икономическият подход е твърде абстрактен, за да реши практическите въпроси, той само посочва позициите на управляващите. Неговата основна цел е практическото реализиране на задачите в различни организации в страната. Технологиите на социалното управление представляват съвкупност от способности и средства за въздействие на субекта на управление върху управлявания обект, във връзка с достигане на набелязани цели. Всички методи на управление се реализират в определени организационни форми. Съществува голямо разнообразие на технологии на управление, които могат да бъдат класифицирани на базата на различни критерии: в зависимост от ситуацията; според характера на взаимодействието; в зависимост от начина на изработване на управленските въздействия; според времето на въздействие; според тяхното съдържание.

Технологиите на социалното управление е уместно да се използват съвместно, в зависимост обаче от обекта на управление и е възможно да преобладават с едни или други методи на управление.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Христосков, Й., Социално осигуряване (теория, организация, практики), изд. на ВУЗФ, София, 2009
2. Закон за здравното осигуряване, обн. ДВ бр.70/19.06.1998, доп. ДВ, бр.40/ 15.05.2018
3. Икономиката в променящия се свят: национални, регионални и глобални измерения, Сборник с доклади от международна научна конференция, Том 1, изд. „Наука и икономика“, 2015
4. Л. Маринов П. Добрилова. Проучване на рисковите фактори при пациенти с артериална хипертония Сборник доклади от юбилейна научна конференция с международно участие „Образование, наука и иновации в здравните грижи“ 30.11-01.12.2017; Филиал „Проф. д-р Иван Митев“ Враца. Централна медицинска библиотека, МУ-София; 2017, 135 с.
5. П. Аспарухова, Л. Маринов, Г. Янкова, Е. Владимирова. Справедливост, равенство и безпристрастност в медицинската практика Сборник доклади от втора научна конференция с международно участие: „Здравето – предизвикателство пред професионалистите по здравни грижи“, Враца, 2018
6. Л. Маринов, П. Аспарухова. Проучване режима на хранене при пациенти с артериална хипертония Сборник доклади от втора научна конференция с международно участие: 7. „Здравето – предизвикателство пред професионалистите по здравни грижи“, Враца, 2018
8. Борисова, М., Здравна информираност при пациенти с доброкачествена простатна хиперплазия, Science & Tehnologies, Volume VI, 2016, Number 1: MEDICAL BIOLOGY STUDIES, CLINICAL STUDIES, SOCIAL MEDICINE AND HEALTH CARE ISSN 1314-4111
9. Borisova, M., Dimitrova M., HEALTH OF MALE REPRODUCTIVE SYSTEM, MEDICUS, International medical scientific journal № 3 (21), 2018, Volgograd, p.62-65, ISSN 2409-563X
10. Борисова, М., Качество на живот при мъже с доброкачествена простатна хиперплазия, Science & Tehnologies, Volume VII, 2017, Number 1: MEDICAL BIOLOGY STUDIES, CLINICAL STUDIES, SOCIAL MEDICINE AND HEALTH CARE ISSN 1314-4111
11. Борисова, М., К. Стефанова, Цв. Джиганска, Здравна култура сред мъже с доброкачествена простатна хиперплазия, Сб. доклади от юбилейна научна конференция с международно участие „ Образование, наука и иновации в здравните грижи” Враца, 2017, с.78-82, ISBN 978-964-9318-89-0
12. Чепурной, А., Правовые основны социальной защиты инвалидов боевых действий, ЮНИТИ-ДАНА, 2015
13. Борисова, М., Добрилова П., Информираност при медицинските сестри за повишаване на здравната култура сред пациенти с Доброкачествена простатна хиперплазия, Сестринско дело, 2018, бр.3 с.17-22, ISSN 1310-7496
14. Белозеров, С., Н. Кузнецова, А. Архипов, А. Базанов, С. Белозеров, Страхование и управление рискоами: проблеми и перспективи, Проспект, 2017